

Til Norges Bank

12.05.2023

**Tilråkning om å utelukke
Jardine Matheson Holdings Ltd, Jardine
Cycle&Carriage Ltd, og Astra International Tbk
PT fra Statens pensjonsfond utland**

**og om å avslutte observasjonen av PT Astra
International Tbk**

Sammendrag

Etikkrådet anbefaler å utelukke selskapet PT Astra International Tbk (Astra) og morselskapene Jardine Cycle&Carriage Ltd (JC&C) og Jardine Matheson Holdings Ltd (Jardines) fra Statens pensjonsfond utland på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapene medvirker til eller er ansvarlig for alvorlig miljøskade. Rådets vurdering er rettet mot Martabe-gruven, en gullgruve på Sumatra som ligger i leveområdet til den kritisk truede Tapanuli-orangutangen og andre truede arter.

Astra har siden oktober 2015 stått på observasjonslisten på grunn av datterselskapet PT Astra Agro Lestari Tbk's utvikling av oljepalmeplantasjer i Indonesia og risikoen for avskoging og tap av biologisk mangfold. Uavhengig av beslutningen om å utelukke Astra på grunnlag av Martabe-gruven anbefaler Etikkrådet å avslutte observasjonen av dette forholdet.

Tilrådommen er delt i to, der den første delen grunngir Etikkrådets anbefaling om å utelukke selskapene, den andre gjelder avslutningen av observasjon.

Tilråddning om utelukkelse

Etikkrådet legger til grunn at morselskaper er ansvarlig for datterselskapers aktiviteter når de har bestemmende innflytelse over virksomheten i datterselskapet. Jardines er morselskapet til JC&C som er kontrollerende eier i Astra. Astra er majoritetseier i PT United Tractors (United Tractors), som igjen, via heleide datterselskaper eier 95 prosent av gruveselskapet PT Agincourt Resources (PTAR) som driver Martabe-gruven. Astra er notert på børsen i Jakarta, Jardines på børsen i London, mens JC&C er notert på børsen i Singapore. Ved utgangen av 2022 eide SPU aksjer for 280 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,19 prosent i Astra. Beholdningen i Jardines var på 1,66 milliarder NOK (1,14 prosent eierandel) og i JC&C på 386 millioner NOK (eierandel 0,47 prosent).

Martabe-gruven ligger i Tapanuli-orangutangens leveområde i Batang Toru-skogen i Nord-Sumatra. Tapanuli-orangutangen er kritisk truet og den mest truede av alle store primater. Det finnes færre enn 800 individer igjen i denne skogen som er deres eneste leveområde. Artens overlevelse er avhengig av at leveområdet opprettholdes. Området er klassifisert som et kritisk viktig naturområde (*Key Biodiversity Area*) på grunn av et usedvanlig rikt biologisk mangfold med mange stedegne og truede arter.

PTAR har drevet Martabe-gruven siden 2012. Det er planer om å utvide gruveområdet, og leting etter nye gullforekomster lenger inn i orangutangens leveområde pågår. PTAR har informert rådet om en rekke studier, initiativer og

tiltak for å beskytte biologisk mangfold, herunder også et ekspertpanel som gir råd om videre bevaringsarbeid og kompensasjonstiltak (offsets). Rådet har ikke hatt grunnlag for å vurdere tiltakene ettersom disse studiene ikke har vært tilgjengelige på grunn av myndighetenes restriksjoner.

For Etikkrådet er det avgjørende at Tapanuli-orangutangen er en kritisk truet art og at mange forskere har påpekt at en ytterligere reduksjon i orangutangens leveområde vil forverre situasjonen og øke risikoen for at arten dør ut.

Selskapets tiltak for å bevare orangutangene ser i liten grad ut til å begrense utvidelsen av gruven eller leteaktivitet dypere inn i habitatet. Rådet legger vekt på at selskapet planlegger å øke gruvearealet betydelig i løpet av gruvens levetid, at nye forekomster vil bli utvunnet dersom de er drivverdige, og at indonesiske myndigheter har gitt tillatelse til gruvedrift i et område som ennå ikke er utviklet. Så lenge selskapets aktiviteter fører til en reduksjon i leveområdet for orangutangen, mener rådet at risikoen for at selskapene medvirker til alvorlig miljøskade er uakseptabel.

Tilråkning om avslutning av observasjon

Etikkrådet mener at det ikke lenger er en uakseptabel risiko for alvorlig miljøskade knyttet til AALs utvikling og drift av oljepalmeplantasjer og anbefaler at observasjonen avsluttes. Astras datterselskap, PT Astra Agro Lestari Tbk (AAL), driver oljepalmeplantasjer på Sumatra, Kalimantan og Sulawesi gjennom 43 datterselskaper.

Rådet har avgitt observasjonsrapporter til Norges Bank i 2018, 2019 og 2020.

Etikkrådets observasjon av Astra og AAL har særlig vært rettet mot hvordan AAL bevarer og forvalter biologisk mangfold og viktige økologiske verdier i sine konsesjonsområder. I løpet av observasjonsperioden har AAL ikke åpnet opp nye områder med torvmyr eller skog, og selskapet har forpliktet seg til å bevare karbonrik skog, torvmyr og områder med viktige økologiske verneverdier (såkalte HCV-vurderinger). Selskapets bærekraftsstrategi om null avskoging, ingen konvertering av torvmyr og respekt for menneskerettigheter er blitt konkretisert gjennom tre-årige handlingsplaner. AAL har innført systemer for å forebygge branner, for å bevare torvmark og for å unngå avskoging i sin leverandørkjede.

I løpet av observasjonsperioden har rådet også tatt opp virksomhetens innvirkning på Orang-Rimba-folket - et halvnomadisk urfolk som lever i stor fattigdom rundt plantasjekonsesjonen til ett av AALs datterselskaper. AAL har i flere år bidratt med matvarehjelp, helsetjenester og tilbudt skolegang og utdanning for å forbedre familienes levekår. I løpet av de siste årene har AAL også satt i gang prosesser for å forbedre situasjonen for urfolksgruppene på

lengre sikt. Selv om rådet er innforstått med at også myndighetene og andre aktører er ansvarlige for å finne løsninger, mener rådet at AAL fortsatt har en viktig rolle i dette arbeidet for å sikre Orang Rimbaene tilholdssted og livsgrunnlag.

Etikkrådet er kjent med rapporter om konflikter mellom lokalsamfunn og tre av AALs datterselskaper, men har ikke undersøkt disse nærmere. Rådet legger til grunn at AALs nye handlingsplan for bærekraft både vil være viktig for å trappe opp innsatsen for å beskytte det biologiske mangfoldet og bidra til å styrke AALs innsats med hensyn til menneskerettigheter og konfliktløsning.

Innhold

1	Innledning	1
2	Martabe-gruven	2
2.1	Hva rådet har tatt stilling til	2
2.1.1	Kilder	4
2.2	Bakgrunn	4
2.2.1	Kort om Martabe-gruven	4
2.2.2	Tapanuli-orangutangens leveområde	5
2.3	Miljøkonsekvenser	7
2.4	Avtalen med ARRC og ARRC's vurderinger	11
2.5	Informasjon fra selskapet	13
3	Observasjonen av Astras plantasjevirksomhet	15
4	Etikkrådets vurdering	19
4.1	Martabe-gruven	19
4.2	Plantasjevirksomheten	21
5	Tilrådning	22

1 Innledning

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland (SPU) har vurdert fondets investeringer i selskapene PT Astra International Tbk (Astra)¹, Jardine Cycle&Carriage Ltd (JC&C)² og Jardine Matheson Holdings Ltd (Jardines)³ opp mot retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra SPU (de etiske retningslinjene).⁴

Astra er et indonesisk konsern med virksomhet innen blant annet eiendom, produksjon og salg av kjøretøy og anleggsmaskiner, gruvedrift, plantasjedrift og produksjon av palmeolje.⁵ Selskapet har 270 datterselskaper og nærmere 200 000 ansatte i Indonesia.

Jardines er et holdingselskap og konsernspiss med en eierandel på 76 prosent i JC&C, som igjen eier 50,1 prosent av aksjene i Astra.⁶ Astra har en 59,5 prosent eierandel i PT United Tractors (United Tractors), som igjen, via heleide datterselskaper eier 95 prosent av gruveselskapet PT Agincourt Resources (PTAR). PTAR driver Martabe-gruven, som er en gullgruve i Nord-Sumatra.

Ved utgangen av 2022 eide SPU aksjer for 280 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,19 prosent i Astra. Beholdningen i Jardines var på 1,66 milliarder NOK tilsvarende en eierandel på 1,14 prosent og i JC&C på 386 millioner NOK tilsvarende en eierandel på 0,47 prosent.

---

¹ Issuer Id 117241

² Issuer Id 117407

³ Issuer Id 116423

⁴ Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland, <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland>

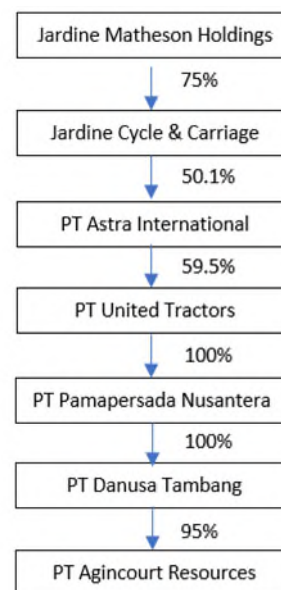
⁵ Astras hjemmeside, <https://www.astra.co.id/>

⁶ Jardines hjemmeside, <https://www.jardines.com/en>

Astra er notert på børsen i Jakarta, Jardines er primærnotert på børsen i London, mens JC&C er notert på børsen i Singapore.

Denne tilrådingen er todelt. I den første delen har rådet vurdert risikoen for tap av viktig biologisk mangfold knyttet til Astras eierskap i Martabe-gruven, en gullgruve på Sumatra som ligger i leveområdet til den kritisk truede Tapanuli-orangutangen og andre truede arter.

Den andre delen gjelder Etikkrådets observasjon av Astra. Astra har vært under observasjon under retningslinjenes miljøkriterium siden oktober 2015 på grunn av datterselskapet PT Astra Agro Lestari Tbk (AAL) utvikling av oljepalmeplantasjer i Indonesia og risikoen for avskoging og tap av viktig biologisk mangfold.

Figur 1 Konsernstruktur og eierandeler i datterselskaper i Jardines

2 Martabe-gruven

2.1 Hva rådet har tatt stilling til

Etikkrådet har vurdert risikoen for at Astra, JC&C og Jardines medvirker til eller er ansvarlig for alvorlig miljøskade etter § 4 bokstav e i de etiske retningslinjene. I samsvar med tidligere tilrådingen legger rådet til grunn at et selskap er ansvarlig for datterselskapers aktiviteter når det har bestemmende innflytelse over virksomheten i datterselskapet.

Rådet har særlig vurdert risikoen for at utvidelsen av Martabe-gruven på Nord-Sumatra i Indonesia bidrar til tap av kritisk truede arter. Det gjelder særlig trusselen mot den kritisk truede Tapanuli-orangutangen, men også andre kritisk truede arter.

I vurderinger av alvorlig miljøskade legger rådet normalt vekt på om skaden er stor, om den medfører irreversible eller langsiktige virkninger, om den er et resultat av brudd på nasjonale lover eller internasjonale normer og hva selskapet har gjort for å forhindre eller rette opp skade. Videre vurderer rådet risikoen for at selskapets praksis vil fortsette.

Ifølge rapportene fra det Internasjonale naturpanelet (IPBES) om den globale naturtilstanden er rundt 25 prosent av alle arter som er vurdert, truet. Utryddelsen av arter vil akselerere uten handlinger for å stanse denne utviklingen.⁷ Tap av leveområder er den største trusselen mot arters overlevelse.

I denne tilrådingen bygger Etikkrådet på FN-konvensjonen om biologisk mangfold og Kunming-Montreal naturavtalen fra 2022 som fastsetter internasjonale forpliktelser om bevaring av naturmangfold.⁸ Etikkrådet legger særlig vekt på målene i naturavtalen om å stoppe menneskeskapt utryddelse av kjente truede arter⁹ og redusere tapet av viktige naturområder og økosystemer til nær null innen 2030.¹⁰ Rådet legger også vekt på naturavtalens forventninger om at næringslivet og finansinstitusjoner skal bidra til å redusere tapet av natur. Blant annet forventes store internasjonale selskaper å overvåke, vurdere og dele informasjon om eksponering for naturrisiko og gjøre denne informasjonen åpent tilgjengelig slik at naturrisiko og negativ påvirkning kan reduseres.¹¹ Myndighetene forventes å legge til rette for dette.

I vurderinger av selskapets handlinger har rådet funnet veiledning i the International Finance Corporation's (IFC) *Performance Standard on biodiversity*.¹² Verdensbankens miljø- og sosiale standarder har liknende prinsipper og retningslinjer.¹³

---

⁷ IPBES (2019): Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, <https://doi.org/10.5281/zenodo.3553579>.

⁸ Konvensjonen om biologisk mangfold, <https://www.cbd.int/convention/> og Naturavtalen (Kunming-Montreal Global biodiversity framework), CBD/COP/15/L.25 18 December 2022, <https://www.cbd.int/doc/c/e6d3/cd1d/daf663719a03902a9b116c34/cop-15-l-25-en.pdf>

⁹ Naturavtalen, mål A.

¹⁰ Naturavtalen, mål 1.

¹¹ Naturavtalen, mål 15.

¹² IFC Performance Standards, https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/Topics_Ext_Content/IFC_External_Corporate_Site/Sustainability-At-IFC/Policies-Standards/Performance-Standards

¹³ The World Bank, Environmental and Social Standards, <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/environmental-and-social-framework/brief/environmental-and-social-standards>

IFC Performance Standard for biodiversitet

IFCs *Environmental and Social Performance Standards* er internasjonalt anerkjente normer for hvordan selskaper bør håndtere miljømessige og sosiale risikoer knyttet til sine aktiviteter. IFC-standarden for biodiversitet (PS6) gir retningslinjer for hvordan selskaper kan håndtere og avbøte negative konsekvenser for biodiversitet og økosystemtjenester som aktivitetene medfører. IFC-standarden inneholder særskilte retningslinjer knyttet til primater og fastsetter at områder med store primater mest sannsynlig vil kvalifisere som såkalte kritiske habitater. Videre heter det: «*Where great apes may potentially occur, [...] the IUCN Species Survival Commission (SSC) Primate Specialist Group (PSG) Section on Great Apes (SGA) must be consulted as early as possible to assist in the determination of the occurrence of great apes in the project's area of influence.*» Ifølge veiledningen til standarden vil prosjekter i slike områder «*be acceptable only in exceptional circumstances, and individuals from the IUCN SSC PSG SGA must be involved in the development of any mitigation strategy.*»

Siden 2006 har IFC-standarden gitt klare retningslinjer for hva selskaper må gjøre når de opererer i kritiske habitater. Prosjekter i kritiske habitater må for eksempel ikke skade naturverdiene som ligger til grunn for at området blir definert som et kritisk habitat. De må ikke føre til en netto reduksjon i den globale bestanden av kritisk truede eller truede arter over tid, og et robust, systematisk og langsiktig program for overvåking og vurdering av biodiversitet må være integrert i selskapets miljøledelsessystem.¹⁴

2.1.1 Kilder

Denne tilrådingen er basert på informasjon som Astra, Jardines og PTAR har delt med Etikkrådet og offentlig tilgjengelig informasjon slik som miljøkonsekvensvurderinger og akademiske artikler. Etikkrådet har også hatt kontakt med miljøorganisasjoner og forskere i denne saken.

2.2 Bakgrunn

2.2.1 Kort om Martabe-gruven

United Tractors kjøpte PT Agincourt Resources (PTAR) og Martabe-gruven i 2018. Martabe er PTARs eneste gruve og har mer enn 3 000 ansatte. Konesjonsområdet (*contract of work*) dekker et areal på 1 303 km². Det operative området er på 5,1 km². Gruven drives som dagbrudd og har en

---

¹⁴ IFC PS6 and Apes, <https://www.arrctaskforce.org/ifc-ps6-and-apes>

produksjonskapasitet på ca. 7 millioner tonn malm, 5,7 tonn gull (200 000 oz) og 28 - 56 tonn sølv (1-2 mill oz) per år.¹⁵

PTAR har siden 2006 utviklet og drevet gruen under forskjellige eiere. Produksjonen startet opp i 2012.¹⁶ Gruen er beregnet til å ha en levetid på ytterligere 11 år.¹⁷

Figur 2: Omtrentlig beliggenhet til Martabe gruen på Sumatra (venstre bilde) og oversiktsbilde av gruen og tilhørende infrastruktur (høyre bilde).¹⁸

2.2.2 Tapanuli-orangutangens leveområde

Orangutanger er store primater som lever i trær. Slekten omfatter tre arter som utelukkende finnes på Sumatra og Borneo. Tapanuli-orangutangen (*Pongo tapanuliensis*) ble beskrevet som en egen art, ulik fra Sumatra-orangutangen (*Pongo abelii*), i 2017.¹⁹ IUCN har klassifisert alle orangutang-arter som kritisk truet. Sumatra-orangutangen ble beskrevet som kritisk truet allerede i 2003.

¹⁵ PTARs hjemmeside, <https://agincourtresources.com>

¹⁶ PTARs hjemmeside, <https://agincourtresources.com/milestones/>

¹⁷ PTAR Annual-Report 2022, <https://agincourtresources.com/wp-content/uploads/2023/05/Layout-AR-Agincourt-2022-0205.pdf> s. 65.

¹⁸ Bilder fra PTAR Sustainability Report 2017, <https://agincourtresources.com/wp-content/uploads/2022/10/PTAR-sustainability-report-2017.pdf>

¹⁹ Frem til da trodde forskerne at det var to arter av orangutanger: Sumatra-orangutangen (*Pongo abelii*) og Borneo-orangutangen (*Pongo pygmaeus*). Fysiske og genetiske data har siden dokumentert at det er en isolert populasjon av orangutanger i

Bestanden av Tapanuli-orangutanger består av knapt 800 individer i tre populasjoner, og dens eneste levested er Batang Toru-skogen i det nordlige Sumatra, et område på ca. 1 100 km². Orangutanger lever lenge og har lav reproduksjonsrate. Selv lav tilleggsdødelighet som følge av eksterne faktorer (i dette tilfellet bare noen få individer per år), kan derfor true vekst og overlevelse av populasjonen.²⁰ Populasjonstettheten er relativt lav, og apene krever store leveområder. Flere studier peker på at populasjonstettheten påvirkes av menneskelig aktivitet.²¹

Forskere har argumentert for at hele det gjenværende leveområdet bør vernes strengt.²² Leveområdet er blitt redusert med over 95 prosent de siste 130 årene. Det gjenværende området er lite, fragmentert og har dårlig vern. Leveområdet er delt i tre blokker med hver sin delpopulasjon. Den vestlige blokken ble i 2016 anslått til å ha mindre enn 600 individer, den østlige har rundt 150, og den tredje blokken mot sør teller noen dusin individer.²³ Gruven ligger i sørlige enden av den vestlige blokken (Figur 3 og Figur 4).

Batang Toru som utgjør en egen art. Se f.eks. Anderson, N., New Great Ape Species Found on Sumatra: Tapanuli Orangutan (*Pongo tapanuliensis*), *Science News*, 2 November 2017, <http://www.sci-news.com/biology/tapanuli-orangutan-pongo-tapanuliensis-05388.html>

²⁰ Wich S.A., Fredriksson G., Usher G., Kühl H.S., Nowak, M.G., 2019, The Tapanuli orangutan: Status, threats, and steps for improved conservation. *Conservation Science and Practice*. Vol 1, Issue 6/e33. <https://doi.org/10.1111/csp2.33>.

²¹ Husson, Simon J. Wich, S., Marshall, A.J., Dennis, R.D., Ancrenaz, M., Brasseur, R., Gumal, M., Hearn, A.J., Meijaards, E. Simorangkir, T., Singleton, I., 2008, Orangutan distribution, density, abundance and impacts of disturbance', in Serge A. Wich and others (eds), *Orangutans: Geographic Variation in Behavioral Ecology and Conservation* (Oxford, 2008; online edn, Oxford Academic, 1 May 2009), <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199213276.003.0006>

²² Se f.eks. fotnote 20 og Nasution, A., Perwitasari-Farajallah, d., Utami-Atmoko, S.S., 2020, The distribution and density of Tapanuli orangutans (*Pongo tapanuliensis*) at potential corridor locations between forest fragments in Batang Toru, North Sumatra, Indonesia, *Biodiversitas*, Vol 21, No.11, Ps. 5382-5388, DOI: 10.13057/biodiv/d211144, og Sloan, S., Supriatna, J., Campbell, M.J., Alamgir, M., Laurance, W.F., 2018, Newly discovered orangutan species requires urgent habitat protection, *Current Biology*, Volume 28, Issue 11, Pages R650-R651, ISSN 0960-9822, <https://doi.org/10.1016/j.cub.2018.04.082>.

²³ Wich S.A., Fredriksson G., Usher G., Kühl H.S., Nowak, M.G., 2019, The Tapanuli orangutan: Status, threats, and steps for improved conservation. *Conservation Science and Practice*. Vol 1, Issue 6/e33,

Figur 3: Tapanuli-orangutangens leveområde i Batang Toru-skogen (gule områder). Leveområdet er delt i tre blokker som ligger mot vest, øst og sørøst. Gruven ligger i den sørvestlige delen av den største blokken, markert med gul pil.²⁴

Figur 4: Utsnitt av figuren over som viser overlapp mellom leveområdet og gruveområdet

2.3 Miljøkonsekvenser

Batang Toru-skogen er et *Key Biodiversity Area (KBA)*, som er begrunnet med at dette er det eneste leveområdet for Tapanuli-orangutangen.²⁵ Batang Toru-

---

²⁴ Figur 3 og Figur 4 er fra Nowak, M.G., Rianti, P., Wich, S.A., Meijaard, E. & Fredriksson, G. 2017. *Pongo tapanuliensis*. The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T120588639A120588662. <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2017-3.RLTS.T120588639A120588662.en>, 11 May 2023.

²⁵ Key Biodiversity Areas (KBAs) er leveområder for kritiske bestander av globalt kritisk truede arter. Begrunnelsen for at Batang Toru kvalifiserer som KBA: "*The Critically Endangered Tapanuli orangutan (Pongo tapanuliensis) is unique to this area and found ONLY in this KBA with more than 95% (actual 99.3%) of its range with the KBA.*" *Key Biodiversity Areas factsheet: Batang Toru*. Fra The World Database of Key Biodiversity Areas, <https://www.keybiodiversityareas.org/site/factsheet/23070>

skogen er kjent for et mangfold av økosystemer og unik flora og fauna der store deler er dekket av tropisk primærskog, blant annet lavlandsregnskog. I tillegg til orangutangene er skogen leveområde for flere kritisk truede og truede arter som pangolin (*Manis javanica*), hjelmhornfugl (*Rhinoplax vigil*) og Sumatra-tiger (*Panthera tigris*). Så langt er mer enn 300 fuglearter blitt registrert.²⁶ Selv om rundt 85 prosent av Batang Toru-skogen har vernestatus, er det nøkkelområder som ikke er vernet.²⁷

En miljøkartlegging av Martabe-prosjektet, som ble gjennomført i 2003 på et tidspunkt da et annet selskap hadde leterettighetene, viste at det i og nær prosjektområdet fantes 15 globalt truede arter og mer enn 60 som var nær truet (hovedsakelig fugler, men også noen primater). Elleve plantearter som var nye for vitenskapen, ble oppdaget i forbindelse med studien.²⁸

En vesentlig del av undersøkelsen beskrev og vurderte konsekvensene for orangutangbestanden. Forekomsten av orangutanger ble dokumentert i det området der gruven skulle utvikles (prosjektområdet) og konkluderte blant annet med at det var en signifikant sammenheng mellom intensiteten i prøveboringene og nedgang i orangutangtettheten. Studien bemerket at selv om selskapet gjorde tiltak for at leteaktiviteten skulle medføre minst mulig forstyrrelser i skogen, ble effekten på bestanden "*considered significant enough to have forced at least temporary relocation of some orangutans, resulting in a lower number of orangutans in the Martabe Project area at present.*" Og videre at "*the drilling activities in combination with other human activities in the area, have thus far resulted in reductions in orangutan density in the [Martabe Project Area]*".²⁹ Studien konkluderte med at gruvedriften ville ha negative innvirkning på orangutangene og andre truede arter i prosjektområdet, og at fremtidig gruvedrift ville akselerere tap av leveområder, men legger til at det også er nødvendig å treffe

---

²⁶ Fredriksson G.M. and G.Usher, 2017. Towards Sustainable Management of the Batang Toru Ecosystem (translated from Edisi III dari "Menuju Pengelolaan Lestari Ekosistem Batang Toru), published by Yayasan Ekosistem Lestari, https://www.sumatranorangutan.org/content/uploads/2017/11/Batang-Toru-Ecosystem_portfolio_Oct-17_English.pdf, og Wich S.A., Fredriksson G., Usher G., Kühl H.S., Nowak, M.G., 2019, The Tapanuli orangutan: Status, threats, and steps for improved conservation. *Conservation Science and Practice*. Vol 1, Issue 6/e33.

²⁷ Nowak, M.G., Rianti, P., Wich, S.A., Meijaard, E. & Fredriksson, G. 2017. *Pongo tapanuliensis*. *The IUCN Red List of Threatened Species*.

²⁸ PT Hatfindo Prima, 2003. Baseline Terrestrial Ecology Survey of the Martabe Project area, North Sumatra Province, Indonesia, p. 67. Undersøkelsen ble gjennomført på oppdrag av selskapet PT Newmont Horas Nauli, som eide gruven.

²⁹ Se fotnote 28, s. 31.

tiltak for at ikke jordbruk, plantasjedrift og ulovlig jakt skal påvirke bestanden negativt.

Per januar 2022 dekker gruven et område på vel 5 km² (509 hektar), som før gruven ble etablert, var dekket med skog. De siste to årene er skog fjernet for å sikre stabilitet i skråninger og for å gjennomføre tiltak for å behandle tungmetallavrenning. Så langt er det begrensede områder med skog i utkanten av orangutangenes leveområde som er blitt fjernet. I 2023 vil ca. 1,2 km² (120 hektar) med skog bli ryddet i forbindelse med blant annet bygging av et nytt deponi for avgangsmasser, og i løpet av gruvens levetid vil gruveområdet nesten fordobles til 9,2 km² (918 hektar). Gruveområdet vil overlape med KBAen etter at grensene for området ble justert tidligere i 2023.³⁰

Gruveområdet ligger i den delen av leveområdet (den vestlige blokken (se Figur 3)) med størst orangutangbestand, hvor sannsynligheten for en langsiktig overlevelse av arten er høyest. Ytterligere skogrydding vil kunne undergrave levedyktigheten også til denne bestanden fordi leveområdet allerede er så mye redusert, og fordi bestanden er så kritisk liten.³¹ IUCNs vurderinger av bestandens levedyktighet viser at *“an annual offtake of more than 1% of the adult population in suboptimal habitats would drive any population of this slowly reproducing great ape to extinction.”*³²

PTAR fikk i 2021 gjennomført en ny undersøkelse av hvordan gruveaktiviteten påvirker orangutangbestanden (*Orangutan Impact Assessment Study*). PTAR kan på grunn av restriksjoner fra indonesiske myndigheter ikke dele studien med Etikkrådet, men har i et møte bekreftet at *«Orangutans may use part of the mine seasonally for nesting and foraging.»* Ifølge PTAR er orangutangtettheten i konsesjonsområdet lav. Studien ble gjennomført av *the Biodiversity Advisory Panel* som PTAR etablerte i 2019. Panelet består av fire uavhengige indonesiske eksperter med kompetanse på Batang Toru-skogens økosystem og orangutanger.

Leteaktiviteten

Gjennom konsesjonsvilkårene (Contract of work) er PTAR forpliktet til å drive leteaktivitet for å finne drivverdige forekomster i konsesjonsområdet. Selskapet må hvert år sende inn en plan for dette til indonesiske myndigheter. Vellykkede leteprogrammer har bidratt til PTARs vekst, og selskapet er *“committed to*

---

³⁰ Brev fra Jardines til Etikkrådet 15. januar 2023.

³¹ Wich, S., & Meijaard, E. (2021). Saving the Tapanuli orangutan requires zero losses. *Oryx*, 55(1), 10-11. doi:10.1017/S0030605320001052.

³² Se fotnote 31.

continuing our investment in the Exploration Programme with the main objective of identifying additional resources and reserves.”³³

I 2021 ble det utført leteaktiviteter «*in the Martabe District over the Purnama, Tor Uluala, Tor Uluala West, Horas and Uluala Hulu deposits.*» I årsmeldingen for 2022 rapporterer PTAR om at det i 2021 ble gjort prøveboringer i flere av de samme områdene.³⁴ Selskapet har opplyst at «*PTAR did not carry out exploration activities in the northern part of the mine in 2022. Exploration resources was redeployed to carry out exploration in other parts of the CoW area, away from the Batang Toru Key Biodiversity Area.*»³⁵

I leteprogrammet for 2023 er de fleste prøveboringer planlagt i områder nord for gruen lenger inn i KBAen og leveområdet for orangutangene. Selskapet opplyser at det i alt dreier seg om 50 steder, men at hvert enkelt sted vil være lite (25x25 m). Det vil ikke bli anlagt veier eller annen infrastruktur. Det innebærer at totalt rundt 3 hektar med skog vil bli fjernet, hovedsakelig primærskog. Leteaktiviteten vil foregå i ca. 6 måneder.³⁶ En presentasjon fra PTAR fra 2017 viser omtrent hvor leteaktiviteten foregår.³⁷

---

³³ PTAR Annual Report 2022

³⁴ PTAR Annual Reports 2021 og 2022, <https://agincourtresources.com/annual-reports/> "The drilling programme was conducted in the Tor Uluala, Purnama, Ramba Joring and Horas deposits in the Martabe District."

³⁵ Brev fra Astra/PTAR til Etikkrådet 26. januar 2023.

³⁶ Brev fra Astra/PTAR til Etikkrådet 26. januar 2023.

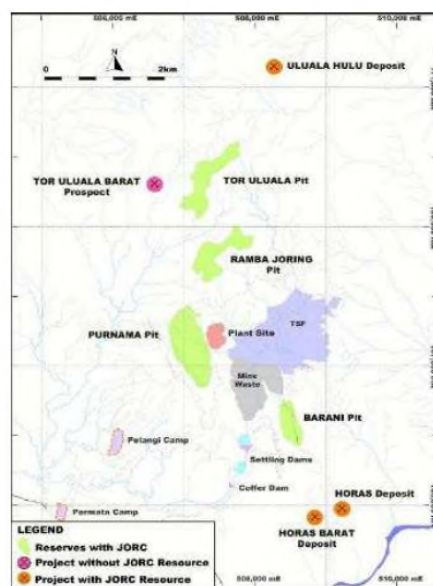
³⁷ PTAR 2017, PTAR's Martabe Gold mine. Developing a sustainable business in Indonesia. Presentation at PwC School of Mines, 23rd November 2017, Singapore, <https://www.pwc.com/id/en/energy-utilities-mining/assets/mining/school-of-mines-2017/Plenary-2-view-from-the-top.pdf>

Martabe Overview

World Class Gold District

- ❑ Six known deposits within a 5km x 6km area with Purnama the largest so far
- ❑ Part of a large-scale mineralised district which has the potential to host further gold and gold-copper deposits

Figur 5: Beliggenheten til gruen og forekomstene hvor det foregår leteboring. Purnama pit, Barani Pit og Ramba Joring er i drift. Sistnevnte kom i produksjon i 2018.³⁸

Rådet kjenner ikke til den eksakte avstanden til leteområdene, men Tor Uluala-, Tor Uluala Barat- og Uluala Hulu-forekomstene ser ut til å ligge rundt 2-3,5 km nord for gruen.³⁹ Ifølge PTARs årsmelding godkjente myndighetene gruvedrift i Tor Ulu Ala i 2018.⁴⁰ Gruvedrift er ikke startet opp i dette området. I møtet med rådet har PTAR opplyst at det vil utvinne alle drivverdige forekomster, men ikke forekomster i områder som er formelt vernet.

2.4 Avtalen med ARRC og ARRC's vurderinger

Som nevnt er det et krav i IFC standarden at *the IUCN Species Survival Commission Primate Specialist Group Section on Great Apes* må konsulteres når det skal gjennomføres prosjekter i områder hvor det forekommer store primater. I 2020 etablerte IUCN-kommisjonen *the ARRC Task Force (Avoid, Reduce, Restore,*

³⁸ Bildet er fra PTAR's presentasjon, se fotnote 37.

³⁹ PorterGeo Database, Martabe - Purnama, Ramba Joring, Uluala, Barani, Horas, <http://portergeo.com.au/database/mineinfo.asp?mineid=mn896>

⁴⁰ PTAR Annual Report 2022, s. 66.

Conserve) for å rådgi selskaper med virksomhet som kan skade primatenes leveområder.⁴¹

I februar 2022, informerte Jardines Etikkrådet om at det hadde inngått en avtale med ARRC for at ekspertgruppen skulle gjøre en fagfelleevaluering av the Biodiversity Advisory Panels (BAP) *Orangutan Impact Assessment Study* fra 2021. Forutsetningen var at PTAR skulle stanse all skogrydding og ikke drive leteaktivitet i leveområdet til orangutangene mens AARC gjennomførte studien. Avtalen gjaldt i en periode på seks måneder, som ble forlenget til utgangen av 2022.

Den 19. april 2023 meddelte ARRC at de ikke ville fornye avtalen med Jardines fordi det ikke var mulig «*to find a way forward which would allow the panel [ARRC] to conduct an independent and effective review of the project's data on orangutans*»,⁴² blant annet på grunn av myndighetens restriksjoner på tilgangen til data.

ARRC påpeker nødvendigheten av at PTAR må gjennomføre en ny orangutangkartlegging på landskapsnivå (den siste var fra 2003) for bedre å kunne forstå hvilke konsekvenser gruvevirksomheten har hatt på orangutangbestanden de siste 20 årene. ARRC indikerer at PTAR ikke har ønsket dette fordi en slik kartlegging ville ta mye tid og «*require huge amount of work*». ARRC påpeker også at «*if the project had been following best practice, there should have been a monitoring plan in place, and these surveys would have been conducted on a regular basis as part of the monitoring plan.*»

ARRC anser at BAP ikke er uavhengig så lenge det er betalt av selskapet og selv vurderer dataene som det samler inn, og påpeker at PTAR heller ikke har vurdert alternativer til utvidelsen av gruva nordover og videre innover i KBAen. «*An assessment of alternative options for project development, specifically the feasibility*

---

⁴¹ På sin nettside opplyser ARRC at den "draws upon the expertise of members of the IUCN Species Survival Commission (SSC), Primate Specialist Group (PSG) Section on Great Apes (SGA) and Section on Small Apes (SSA) to advise on Energy, Extractive, and Associated Infrastructure projects (EEAI projects) that have the potential to, or are already, affecting apes and their habitat." ARRC beskriver seg selv som "the world's leading ape conservation experts with the goal of providing advice about avoidance, reduction, and restoration of the negative impacts of energy, extractive and associated infrastructure projects on apes, and recommendations for ways that companies can also contribute positively to ape conservation", <https://www.arrctaskforce.org/about>

⁴² Brev til Jardines fra ARRC, 19. april 2023, https://www.arrctaskforce.org/files/ugd/74ba36_3290655f43b24cdab4679941cda6ddb.pdf

of expanding the mine to the South, which would avoid significant impacts to the Tapanuli orangutan and its habitats, is a critical assessment that needs to be completed, and that is also required to demonstrate alignment with best practice.»

ARRC avslutter med at «*Currently, the project does not have any data to understand the significance of its impacts to date on orangutans. Aside from obtaining a clearer picture of the current state of the orangutan population across the project's area of influence, such data is critical to plan the future expansion of the mine and needs to happen before any further deforestation and general disturbance related to mining exploration activities takes place.»*

2.5 Informasjon fra selskapet

Etikkrådet har hatt kontakt med Astra om Martabe-gruven siden februar 2021. Både United Tractors (UT), PTAR, Astra og Jardines har bidratt med informasjon. Det har vært avholdt flere møter med selskapene. Selskapene har også kommentert på et utkast til tilrådning om utelukkelse.

Selskapene erkjenner at virksomheten ligger i et naturmessig sårbart område, og at gruvedriften kan påvirke orangutangbestanden negativt. PTAR mener likevel at gruvens fotavtrykk er lite sammenliknet med det arealet som er tilgjengelig, og at konsekvensene er små og kortvarige sammenliknet med andre trusler som har betydning for den langsiktige levedyktigheten til orangutangbestanden.

I sitt svar på utkast til tilrådning skriver Jardines at «*Jardines and its subsidiaries are committed to operating our businesses responsibly and care deeply about sustainability and biodiversity. [...] We recognise that the long-term survival of the Tapanuli orangutan is of the utmost anthropological significance and each of Jardines, Astra, UT and PTAR are committed to supporting the conservation of this species.»*⁴³

Selskapene mener at etableringen av BAP har vært viktig både for å gjøre undersøkelser og for å gi råd om selskapets håndtering av biodiversitet, vurdere tiltak, drive opplæring av ansatte og gjennomføre kartlegginger av forekomsten av orangutanger i forbindelse med at nye områder åpnes for leting eller drift.

Selskapene peker på at PTAR i hele den tiden gruve har vært i drift, har gjennomført omfattende kartlegginger og miljøkonsekvensvurderinger, som blant annet *the Orangutan Impact Assessment Study*. Undersøkelsen dekket nåværende og fremtidig gruvedrift og planlagte avgangsmassedeponier. Ifølge PTAR konkluderte studien med at «*while habitat loss is the main potential impact*

---

⁴³ Brev fra Jardines til Etikkrådet, 15. januar 2023.

on the Tapanuli orangutans, this impact can be mitigated through biodiversity management measures implemented during the life of the mine and through the ongoing rehabilitation of land, all of which are measures PTAR is taking or will take, taking account of the advice and input from the BAP.» Som følge av studien ble utviklingen av et avgangsmassedeponi (TMF) på østsiden av gruveområdet stanset som følge av BAPs vurderinger fordi området var egnet habitat for orangutanger og som offset «as the habitat suitability index score was “low-medium” (and not “low”). It [BAP] was instead recommending that the planned location for the TMF East was instead used for developing an internal corridor for the orangutans.»⁴⁴

PTAR fremhever at det har innført såkalte *Land Clearance Procedures*. Det innebærer at «*All clearance work must be preceded by pre-clearance surveys, carried out by the Biodiversity Advisory Panel ('BAP'). No development work proceeded until the BAP had confirmed that it was comfortable that there was a low risk of harm to the Tapanuli orangutan and its habitat.*»⁴⁵

PTAR har implementert en handlingsplan for biodiversitet, blant annet med programmer som skal minimere konflikter mellom orangutanger og mennesker i forbindelse med at skog fjernes. PTAR opplyser at selskapets håndtering av biodiversitet er basert på et tiltakshierarki (*Mitigation Hierarchy*) slik IFC standarden legger opp til, og at planlagte offsets (orangutangkorridoren) er i samsvar med standarden.⁴⁶ Selskapet mener derfor at det er «*materially in compliance with internationally recognized standard IFC PS-6.*»⁴⁷

Etikkrådet har ikke hatt tilgang til noen av de studiene som selskapet har gjennomført. Selskapene har opplyst at dersom data som studiene bygger på og forskningsresultater skal deles med utenlandske forskere eller organisasjoner, må indonesiske myndigheter godkjenne dette.⁴⁸

---

⁴⁴ Brev fra Astra/PTAR til Etikkrådet 26. januar 2023.

⁴⁵ Se fotnote 44.

⁴⁶ IFCs PS-6 tiltakshierarki gir veiledning for hvordan negative konsekvenser på biologisk mangfold knyttet til utviklingsprosjekter kan begrenses. Det omfatter fire trinn som må gjennomføres sekvensielt – unngå skade, minimere skade, reparere skade og offsets (kompensasjonstiltak). Offsets skal være siste utvei. se [Performance Standards \(ifc.org\)](https://www.ifc.org/standards)

⁴⁷ Se fotnote 44.

⁴⁸ Se også Pearce, F., *Silencing Science: How Indonesia Is Censoring Wildlife Research*. 24. januar 2023, Yale Environment 360, <https://e360.yale.edu/features/indonesia-silencing-orangutan-research>.

Når det gjelder ARRC's vurderinger, erkjenner Jardines at spørsmålet om deling av data har vært en utfordring og at selskapet så langt ikke har klart å løse dette, men at PTAR underveis i prosessen har tilstrebet å dele så mye det kan innenfor det som er tillatt. Selskapet mener at medlemmene i BAP fungerer som uavhengige eksperter selv om deres tjenester lønnes av selskapet. «*Their work is focused on the best interests of the Tapanuli orangutan, and they have never hesitated to challenge the approach being taken by the mine wherever necessary.*» Jardines er enig i at det er nødvendig «*to include updated data for baseline assessments*», men peker på at det er gjort mange kartlegginger av flora og fauna, blant andre *the Orangutang Impact Assessment Study* fra 2021. «*Together with the BAP, we consider a comprehensive approach to data as being crucial, requiring the integration of all available historical data into any analysis, rather than solely relying on new or current data.*» Selskapet sier at det vil arbeide videre med å forstå hvordan utvidelsen av KBAen vil påvirke den pågående gruvevirksomheten og fremtidige utviklingsplaner. «*While the termination of the MOU by ARRC is unfortunate, Jardines, Astra, UT and PTAR all remain steadfastly open to other independent advice and to ensuring that the operations of the mine do not impact the Tapanuli orangutan.*»⁴⁹

3 Observasjonen av Astras plantasjevirksomhet

Astra har stått til observasjon siden 2015 på grunn av risikoen for alvorlig miljøskade knyttet til datterselskapet PT Astra Agro Lestari Tbk's (AAL), utvikling av oljepalmeplantasjer. I henhold til retningslinjene for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland § 5 (7) kan Etikkrådet på bakgrunn av ny informasjon anbefale Norges Bank at beslutninger om observasjon eller utelukkelse oppheves.

AAL driver oljepalmeplantasjer på Sumatra, Kalimantan og Sulawesi gjennom 43 datterselskaper. Plantasjene spenner over et areal på nærmere 2 900 km² (286 877 ha). AAL driver også 32 palmeoljemøller og tre raffinerier. Selskapet har mer enn 34 000 ansatte og kjøper omtrent halvparten av innkjøpet av palmeoljefruktur fra rundt 64 000 småbrukere.⁵⁰

Etikkrådets tilråding fra 2015

Etikkrådets vurdering fra 2015 var konsentrert om 12 konsesjonsområder på til sammen ca. 900 km² i Kalimantan og Sulawesi, der selskapet hadde konvertert

---

⁴⁹ Epost til Etikkrådet fra Jardines, 7. mai 2023.

⁵⁰ AAL 5 Year Sustainability Action Plan (2021-2025), https://www.astra-agro.co.id/wp-content/uploads/2022/02/ActionPlan_2022-1.pdf

eller var i ferd med å konvertere tropisk skog og torvmyr til oljepalmeplantasjer. Rådets undersøkelser indikerte at utviklingen av plantasjene ville føre til omfattende avskoging med alvorlige negative konsekvenser for det biologiske mangfoldet, inkludert ødeleggelse av habitater for truede arter.

I juni 2015 kunngjorde selskapet at det ville innføre et moratorium på all konvertering av land med umiddelbar virkning og stanse all avskoging. Selskapet varslet også at det var i ferd med å utvikle en ny policy for bærekraft der biologisk mangfold og karbonlagring ville bli vurdert før utvikling av nye områder. Ettersom dette kunne redusere risikoen for at aktiviteten ville medføre alvorlig miljøskade, anbefalte rådet observasjon av selskapet. Norges Bank besluttet å følge rådets anbefaling og satte selskapet til observasjon i oktober 2015.

Etikkrådets observasjon

Etikkrådet har observert selskapets gjennomføring av bærekraftpolicyen som er basert på tre prinsipper: ingen avskoging, ingen konvertering av torvmyr og respekt for menneskerettigheter. Observasjonen har særlig vært rettet mot å vurdere om tiltakene som selskapet gjennomfører, er tilstrekkelige til å ivareta biologisk mangfold og viktige økologiske verdier i konsesjonsområdene. I de senere årene har rådet også tatt opp situasjonen til Orang Rimba-folket, et halvnomadisk urfolk som lever i stor fattigdom rundt plantasjekonsesjonen til ett av AALs datterselskaper. Rådet har avgitt observasjonsrapporter til Norges Bank i 2018, 2019 og 2020.⁵¹

Etikkrådet har kommunisert jevnlig med Astra og AAL gjennom hele observasjonsperioden og har hatt flere møter med selskapene. Selskapene har kommentert utkast til observasjonsrapporter, og AAL har gitt oppdateringer om tiltak som skal ivareta hensynet til biologisk mangfold, og tiltak som skal gi Orang Rimba-folket bedre livsvilkår.

I løpet av observasjonsperioden har AAL ikke åpnet opp nye områder med torvmyr eller skog, og selskapet har forpliktet seg til å bevare karbonrik skog, torvmyr og områder med viktige økologiske verneverdier (*såkalte High Conservation Value (HCV)-areas*).

I 2018 kunngjorde AAL en tre-årig handlingsplan med konkrete mål og tiltak for implementering av bærekraftpolicyen. Blant annet ville selskapet på nytt gjennomgå sine systemer for forvaltning og overvåking av HCV-områder og

---

⁵¹ Observasjonsrapportene er tilgjengelig på Etikkrådets nettside om PT Astra International Tbk, <https://etikkradet.no/pt-astra-international-tbk-5/>

oppdatere tidligere HCV-kartlegginger i samsvar med internasjonalt beste praksis. Ti konsesjonsområder ble valgt ut for nye vurderinger. AAL har også gjennomført tiltak for vern og restaurering av torvmyr, begrensning av branner og innført et sporingssystem for å redusere risikoen for å kjøpe palmeolje og palmeoljefrukt fra leverandører som er delaktig i avskoging.

I 2021 fikk AAL gjennomført en ekstern evaluering av bærekraftpolicyen. Ifølge evalueringen har det vært en positiv utvikling når det gjelder forhindring av branner, reduksjon av karbonutslipp, bevaring av torvmyrer og innkjøp av palmeolje. Evalueringen påpekte at revurderingen av HCV-områdene var forsinket og at bare én vurdering i én konsesjon var fullført i 2021. AAL har etter dette informert rådet om at alle revurderingene vil være sluttført i 2025.⁵²

På grunnlag av den eksterne evalueringen har AAL utarbeidet en ny femårig bærekraftplan, der mange av tiltakene fra den forrige handlingsplanen er beholdt. Bærekraftplanen ble lansert i februar 2022. Handlingsplanen bekrefter AALs «*commitment to consistently carry out forest and peat conservation. Do not carry out deforestation, forest burning and actions that damage the environment.*» Strategien for å redusere klimagassutslipp i samsvar med nasjonale forpliktelser videreføres også. I tillegg forplikter AAL seg til «*upholding human, labor and community rights, as well as supporting sustainability programs in all subsidiaries.*»⁵³

Etikkrådet har i hele observasjonsperioden tatt opp spørsmålet om åpenhet og hvordan selskapet rapporterer om sitt arbeid med biologisk mangfold. AALs rapportering har over tid blitt mer detaljert og inneholder mer informasjon og er noe mer detaljert enn tidligere år, både i bærekraftrapporten og i fremdriftsrapportene for selskapets arbeid med bærekraft som inntil 2022 ble publisert på selskapets nettsider.

Orang Rimba-folket

Etter en henvendelse fra Regnskogfondet i desember 2018 har Etikkrådet tatt opp situasjonen for grupper av Orang Rimba-folket som lever i tilknytning til plantasjonen som eies av AALs datterselskap PT Sari Aditya Loka (PT SAL) i Jambi-provinsen på Sumatra. I november 2019 besøkte medlemmer av Etikkrådets

---

⁵² Brev fra Astra til Etikkrådet 8. januar 2023.

⁵³ AAL pressemelding 15.februar 2022, Astra Agro Continues Action Plan for Implementing Sustainability Principles, <https://www.astra-agro.co.id/en/2022/02/15/astra-agro-continues-action-plan-for-implementing-sustainability-principles/>

sekretariat PT SAL på Sumatra og noen av områdene der Orang Rimba-folket holder til.

Orang Rimba er et halvnomadisk urfolk der rundt 200 familier lever i stor fattigdom og uten fast tilholdssted eller livsgrunnlag rundt plantasjekonsesjonen til PT SAL. Fra tid til annen har noen av gruppene bosatt seg midlertidig på plantasjen, noe som har ført til konflikter. I flere år har selskapet gitt matvarehjelp, helsetjenester og tilbudt skolegang og utdanning for å forbedre familienes levekår. Disse initiativene pågår fortsatt. Selskapet samarbeider med lokale frivillige organisasjoner og lokale myndigheter om gjennomføringen av disse programmene.

I løpet av de siste årene har AAL satt i gang prosesser for å forbedre situasjonen for gruppen på lengre sikt. Dette inkluderer bistand til familiene slik at de kan bli kvalifisert for sosialhjelp og andre tjenester fra myndighetene, og samarbeid med lokale myndigheter og det nærliggende nasjonalparkkontoret for å sikre boområder og livsgrunnlag for gruppene. AAL samarbeider med en rekke interessenter, inkludert representanter for Orang Rimba-grupper, om å utvikle programmer som tar sikte på å sikre varige forbedringer for folket for å sikre livsgrunnlag og tilholdssteder for gruppene. AAL har også engasjert seg i en dialog med Indonesias menneskerettighetskommisjon og regjeringsrepresentanter om Orang Rimba-folkets situasjon.

Orang Rimba-folkets innsamling av nedfallsfrukt som de selger videre og som AAL ikke tillater, fortsetter å være en kilde til konflikt.

Andre konflikter

Etikkrådet er kjent med rapporter om konflikter mellom lokalsamfunn og tre av AALs datterselskaper: PT Agro Nusa Abadi, PT Mamuang og PT Lestari Tani Telada i Sentral-Sulawesi.⁵⁴ Lokalsamfunnene, støttet av frivillige organisasjoner, hevder at datterselskapene har utviklet plantasjoner på områder som tilhører lokale bønder, at selskapene gjentatte ganger har anmeldt bønder for angivelige ulovlige handlinger og at en av plantasjene har forårsaket alvorlig erosjon langs en elv. Disse anklagene gjelder plantasjeutvikling som selskapene startet for

---

⁵⁴ Se Conant, J. and Gaura, M., 2022. No consent, Astra Agro Lestari's land grab in Central and West Sulawesi, Friends of the Earth, <https://foe.org/resources/astra-agro-lestari/> og Wahli, Open Letter from Indigenous Peoples and civil society organisations to consumer goods companies re: ongoing criminalization, human rights abuses, and land grabbing by Astra Agro Lestari and subsidiaries, 20. september 2022, <https://www.wahli.or.id/open-letter-from-indigenous-peoples-and-civil-society-organisations-to-consumer-goods-companies-re-ongoing-criminalization-human-rights-abuses-and-land-grabbing-by-astra-agro-lestari-and-subsidiaries>

mange år siden, men som organisasjonene mener AAL må gjøre opp for. Rådet er også kjent med at flere merkevarer har suspendert sitt forretningssamarbeid med AAL på grunn av disse konfliktene og sivilsamfunnets anklager om at selskapet medvirker til menneskerettighetsbrudd.⁵⁵

Etikkrådet har ikke undersøkt disse anklagene nærmere, men tatt opp landkonfliktene med selskapet. Selskapet har opplyst at det samarbeider med myndigheter og interessenter for å bringe klarhet i anklagene og finne løsninger. AAL har engasjert *the Conflict Resolution Unit – Indonesia Business Council for Sustainable Development* for å vurdere selskapets implementering av sine retningslinjer for menneskerettigheter. Det har også oppnevnt en uavhengig tredjepart for å undersøke anklagene om landkonflikter grundig og evt. andre forhold som prosessen avdekker, samt rapportere om resultatene og foreslå tiltak som kan bidra til problemløsning og forbedringer.

4 Etikkrådets vurdering

4.1 Martabe-gruven

Etikkrådet har på grunnlag av tilgjengelig informasjon vurdert om det er en uakseptabel risiko for at Jardines, J&C og Astra medvirker til eller er ansvarlig for alvorlig miljøskade gjennom sitt eierskap i Martabe-gruven.

Utgangspunktet for Etikkrådets vurdering er at tap av arter og biologisk mangfold er blant de mest alvorlige truslene mot naturen og økosystemene. Tap av arter er irreversibelt og kan ha vidtrekkende konsekvenser for andre arter, økosystemenes funksjon og stabilitet og livsgrunnlag og naturverdier for lokalsamfunn.

Den viktigste årsaken til at arter er utrydningstruet, er forringelse, reduksjon og tap av habitater. Risikoen for tap av arter og habitater har vært sentral i andre av rådets tilrådninger som omhandler biologisk mangfold og alvorlig miljøskade.

---

⁵⁵ Bloomberg, Nestlé to Drop Indonesian Palm Oil Supplier Astra Agro Lestari on Abuse Claims, 29. september 2022, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-09-29/nestle-to-drop-palm-oil-supplier-astra-agro-lestari-on-allegations-of-abuses#xj4y7vzkg> og Reuters, Nestle to stop sourcing from Indonesian palm oil producer AAL 1. Oktober 2022, <https://www.reuters.com/business/sustainable-business/nestle-stop-sourcing-indonesian-palm-oil-producer-aal-2022-09-30/> og Reuters, PepsiCo, FrieslandCampina ask suppliers to stop buying AAL palm oil, 13. Mars 2023, <https://www.reuters.com/markets/commodities/pepsico-frieslandcampina-halt-business-with-palm-oil-supplier-2023-03-10/>

Etikkrådet legger til grunn at den internasjonale enigheten om å bevare biologisk mangfold har blitt ytterligere styrket med Naturavtalens mål om å redusere tap av natur og arter og forventningene om at selskaper skal bidra til dette.

Tapanuli-orangutangen er kritisk truet og den mest truede av alle store primater. Rådet legger betydelig vekt på at det finnes færre enn 800 individer igjen i Batang Toru-skogen, at denne skogen er deres eneste leveområde globalt sett, og at leveområdet nå er anslått til å være mindre enn fem prosent av det opprinnelige arealet. Samtidig merker rådet seg at området er klassifisert som et kritisk viktig naturområde (KBA) med et usedvanlig rikt biologisk mangfold. Det er også et viktig område for andre plante- og dyrearter, hvorav mange er stedegne og flere er truet.

Rådet merker seg at miljøkartlegginger allerede i 2003 konkluderte med at gruvevirksomheten ville ha negative konsekvenser for den kritisk truede orangutangen og andre truede arter og at orangutanger fantes i området der gruve senere ble utviklet. Tap av leveområder er den viktigste trusselen mot orangutangbestandens overlevelse. Det er et faktum at Martabes gruvedrift gjennom rydding av skog, utvikling av infrastruktur og gruvedrift har redusert det gjenværende leveområdet til Tapanuli-orangutangen. Selv om selskapet anser disse virkningene for å være små, og selv om også andre trusler som krypskytteri kan ha hatt en effekt, er det likevel en betydelig risiko for at gruvedriften har bidratt til en bestandsnedgang.

PTAR har informert rådet om en rekke studier, initiativer og tiltak for å beskytte biologisk mangfold, herunder også et ekspertpanel som skal gi råd om videre bevaringsarbeid for å forebygge og redusere konsekvensene for Tapanuli-orangutangene og som gjør kartlegginger av nærværet av orangutanger i forkant av ny letevirksomhet eller utvidelser av gruveområdet. Selskapet vil tilplante gruveområdene når de blir nedlagt og arbeider med en offset som skal avbøte tap av leveområder for orangutangene. Rådet har ikke hatt grunnlag for å vurdere tiltakene, ettersom selskapet ikke har kunnet dele noen av disse studiene på grunn av myndighetenes restriksjoner. Dette har også forhindret IUCNs ekspertgruppe, ARRC, fra å evaluere selskapets undersøkelser og tiltak. Rådet merker seg at begrensningene i informasjonstilgang ikke er i samsvar med naturavtalens mål om informasjonsdeling.

Rådet merker seg også at ARRC har avsluttet sitt samarbeid med Jardines. ARRC peker på flere mangler i PTARs kartlegginger og datainnsamling knyttet til Tapanuli-orangutangen. Rådet legger betydelig vekt på at ARRCs vurderinger om at det er behov for grundigere undersøkelser på landskapsnivå for å forstå hvilke virkninger gruve så langt har hatt på orangutang-bestanden og at slike data er kritiske i planleggingen av fremtidige utvidelser av gruve og leteaktivitet.

For Etikkrådet er det avgjørende at Tapanuli-orangutangen er en kritisk truet art, og at mange forskere har påpekt at en ytterligere reduksjon i orangutangens leveområde vil øke risikoen for at arten dør ut. Selskapets tiltak for å bevare orangutangen ser i liten grad ut til å begrense utvidelsen av gruven eller leteaktivitet dypere inn i habitatet, noe som vil kunne bidra til en ytterligere nedgang i orangutang-bestanden. Rådet legger vekt på ARRC's vurdering om at selskapet ikke synes å ha gjort tilstrekkelige undersøkelser for å forstå hvordan gruvedriften påvirker orangutang-bestanden, at det planlegger å øke gruvearealet betydelig i løpet av gruvens levetid, at nye forekomster vil bli utvunnet dersom de er drivverdige og at indonesiske myndigheter har gitt tillatelse til gruvedrift i et område som ennå ikke er utviklet. Alle disse aktivitetene vil foregå på områder som overlapper med leveområdet til Tapanuli-orangutangen og KBAen. Så lenge selskapets aktiviteter fører til en reduksjon i leveområdet for orangutangene, mener rådet at risikoen for at selskapene medvirker til alvorlig miljøskade er uakseptabel.

4.2 Plantasjevirkosomheten

Etikkrådets observasjon av Astra og AAL har særlig vært rettet mot hvordan AAL bevarer og forvalter biologisk mangfold og viktige økologiske verdier i sine konsesjonsområder. Etter at rådet i løpet av observasjonsperioden ble gjort oppmerksom på virksomhetens innvirkning på urfolk og lokalsamfunn, ble dette også inkludert.

Ettersom AAL siden 2015 ikke har ryddet nye områder med skog og torvmyr, er risikoen for tap av viktig biologisk mangfold betydelig redusert. Rådet merker seg at selskapet er i ferd med å revurdere tidligere HCV-vurderinger i enkelte konsesjonsområder. Selv om dette arbeidet går saktere enn planlagt, kan det på lengre sikt danne et bedre grunnlag for å bevare og forvalte slike områder i plantasjene. Rådet merker seg også at AAL har innført systemer for å forebygge branner, for å bevare torvmark og for å unngå avskoging i sin leverandørkjede.

AAL har vedtatt en ny femårig handlingsplan for bærekraft der mange av tiltakene i den forrige bærekraftstrategien er videreført. Selv om ikke AAL har nådd alle målene i den tidligere handlingsplanen, synes selskapet å bevege seg i riktig retning. Basert på den informasjonen som selskapet har delt i observasjonsperioden, mener rådet at selskapet nå har etablert systemer og tiltak som reduserer risikoen for at viktig biodiversitet går tapt.

Rådet merker seg at AAL i løpet av de siste årene har tatt en mer aktiv rolle i å finne varige løsninger for Orang Rimba-folket. Selv om rådet er innforstått med at også myndighetene og andre aktører er ansvarlig for å finne løsninger, mener rådet at AAL fortsatt har en viktig rolle i dette arbeidet for å sikre Orang

Rimbaene tilholdssted og livsgrunnlag. Det vil være viktig å fortsette en åpen og gjennomsiktig dialog med urfolksgruppene og andre interessenter om prosesser og tiltak for å forbedre deres situasjon.

Rådet legger til grunn at AALs nye handlingsplan for bærekraft vil være viktig for å trappe opp innsatsen for å beskytte det biologiske mangfoldet og bidra til å styrke AALs innsats med hensyn til menneskerettigheter og konfliktløsning. Rådet mener at AAL bør fortsette og forbedre sin rapportering om den konkrete gjennomføringen av planen og sin innsats for å utvikle mer bærekraftig plantasjedrift.

Etikkrådet konkluderer med at det ikke lenger er en uakseptabel risiko for alvorlig miljøskade knyttet til AALs utvikling og drift av oljepalmeplantasjer og anbefaler at observasjonen avsluttes.

5 Tilråding

Etikkrådet anbefaler at selskapene Jardine Cycle&Carriage Ltd, Jardine Matheson Holdings Ltd og Astra International Tbk PT utelukkes fra Statens pensjonsfond utland etter miljøkriteriet i de etiske retningslinjene.

Etikkrådet anbefaler samtidig at observasjonen av Astra International Tbk PT på grunnlag av datterselskapet PT Astra Agro Lestari Tbk's plantasjevirkosomhet avsluttes.

*

Svein Richard
Brandtzæg

(Sign.)

Cecilie Hellestveit

(Sign.)

Vigdis Vandvik

(Sign.)

Siv Helen Rygh
Torstensen

(Sign.)